

Het paard en de kudde

Wie met paarden werkt, heeft te maken met het instinct en aangeleerde gedrag van de dieren. Het paard is een uitgesproken sociaal dier die miljoenen jaren heeft moeten overleven in kuddes. Paarden in het wild waren (en zijn) afhankelijk van de onderlinge samenhang en effectiviteit van de sociale organisatie van de kudde.

In de natuur heeft het paard een vorm van onderlinge omgang gevonden die het meest effectief is binnen zijn bestaande omgeving. De belangrijkste reden dat paarden in de natuurlijke situatie in kuddes leven is om te overleven. Samen zie je immers meer dan alleen. Een andere belangrijke reden om voor leven in een kudde te kiezen is voortplanting. Net als veel andere dieren, kent ook het paard eigenlijk geen andere doelen in zijn leven dan overleven en voortplanten.

Kudde of solitair?

In een omgeving met veel voedsel leven meerdere paarden in een kudde. Veel mensen denken dat paarden altijd in grotere kuddes leven en dat ze niet solitair kunnen overleven. Dit is zeker niet zo. Overleven is altijd zijn eerste prioriteit en afhankelijk van zijn omgeving zal een paard er voor kiezen om in een kudde of met minder of zelfs alleen te zijn. Als er weinig voedsel is en de paarden lang moeten trekken kan een kudde bestaan uit één hengst met één merrie. Binnen de kudde is een duidelijke rangorde. Het weten wie naar wie moet luisteren maakt een aantal processen een stuk duidelijker. Dat is belangrijk om te overleven. Zeker als de hele kudde moet vluchten voor gevaar is het van levensbelang dat de verhoudingen duidelijk zijn.

Onderlinge vriendschap

Zoals iedereen die vaker met paarden heeft gewerkt waarschijnlijk wel eens heeft ervaren,

Sociaal contact is belangrijk voor een paard om zich goed te voelen.

kunnen paarden vriendschappen sluiten. Wanneer je een aantal paarden bij elkaar zet, zal je na enige tijd duo's ontdekken die veel tijd met elkaar doorbrengen en elkaar meer zullen 'poetsen'. Uit onderzoek is gebleken dat paarden die een vriendschappelijke relatie met

een ander paard zijn aangegaan de aandrang verliezen om nieuwe sociale banden aan te gaan. Zo zal een hengst die een eigen harem heeft - vaak niet meer dan één tot drie merries en hun nakomelingen - eigenlijk geen nieuwe merries meer zoeken. Ook paarden die in hun gedomesticeerde omgeving een willekeurig paard als maatje krijgen, kunnen daar hechte vriendschappen mee ontwikkelen.

Lichaamstaal

Om te weten welke hiërarchische positie ieder paard heeft in de kudde, wordt door de dieren gebruik gemaakt van lichaamstaal, non-verbale communicatie. Een nieuw paard dat in de kudde komt zal ongeveer twee dagen nodig hebben om zijn positie duidelijk te stellen. Hij heeft geleerd bij welk paard hij ongestraft kan dreigen en welk paard dit zeker niet accepteert. Slaan, of zelfs maar dreigen met slaan, is iets dat minder voorkomt in een kudde. Meestal zijn het dreiggebaren met het hoofd, zoals het naar achteren wijzen van de oren en het strekken van de hals. Het vestigen van een hiërarchie is eigenlijk juist een manier om geweld te vermijden. Als duidelijk is wie er naar wie moet luisteren, is er geen reden meer voor strijd.

Welke positie een paard uiteindelijk inneemt in de kudde en of hij deze positie accepteert, hangt onder meer af van leeftijd, sekse, grootte, motivatie en eerdere ervaringen. De motivatie van een paard kan bijvoorbeeld afhangen van zijn leefomstandigheden. Een hongerig paard zal langer moeite doen om bij het voer te komen dan een paard dat net gegeten heeft.

Levenservaring

Ervaringen die een paard opdoet, ook met ons als mens, hebben invloed op zijn gedrag. Een mooie illustratie van dit feit kun je verderop in hoofdstuk 5 lezen in het verhaal over Clogs. Clogs was eigenlijk altijd een beetje het sulletje van de kudde, degene waar altijd de negatieve energie naar toe ging. Na zijn ervaring in Engeland bij Ian Vandenberghe en Grant Bazin had hij veel meer zelfvertrouwen gekregen. Bij zijn terugkomst in de kudde van eigenaar Alie Vegter werd dit direct duidelijk. Hij accepteerde geen plek meer onderaan de rangorde, maar wist zich in twee dagen op te werken naar een betere positie. □